

dr Adam Sokołowski
Uniwersytet Wrocławski
Instytut Studiów Międzynarodowych
adam.sokolowski@uwr.edu.pl

ROZWÓJ POLSKO-NIEMIECKIEJ WSPÓŁPRACY WOJSKOWEJ W DRUGIEJ DEKADZIE XXI WIEKU

Streszczenie: Polsko-niemiecka współpraca wojskowa nabrała nowej dynamiki po 2011 r. Jest prowadzona zarówno w układzie bilateralnym, jak i multilateralnym w ramach NATO, UE i Trójkąta Weimarskiego. Jej zakres skoncentrowany został w sferze obronności, a nie kreowania procesów bezpieczeństwa w wymiarze globalnym. Obecna jest w niej także kwestia aktywności Sojuszu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej w obszarze zapewniania bezpieczeństwa. Odnosi się to zwłaszcza do funkcjonowania NATO jako sojuszu obronnego i UE jako instytucji podejmującej działania w zakresie reagowania kryzysowego. Natomiast na sferę kooperacji *stricte* wojskowej składa się głównie wymiana informacji na temat funkcjonowania Sił Zbrojnych RP i Bundeswehry oraz wymiana doświadczeń związanych z organizacją systemu obronnego państwa.

Słowa kluczowe: współpraca wojskowa, Polska, Niemcy, Siły Zbrojne RP, Bundeswehra, Sojuz Północnoatlantycki (NATO), Unia Europejska (UE)

Wstęp

Współpraca wojskowa Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, po okresie jej znacznego ograniczania w pierwszej dekadzie XXI wieku, staje się jednym z istotnych obszarów kooperacji bilateralnej. W dużej mierze jest to konsekwencja zarówno zbliżenia politycznego rządów obydwu państw, jak i zmiany polityki niemieckiej w kwestii europejskich zdolności obronnych (Koszel, 2012, s. 36–40 i 43–48). Oceniając proces poszerzania się zakresu kooperacji w dziedzinie bezpieczeństwa, należy wskazać także uwarunkowania, jakie przyczyniły się do zmiany polityk obydwu państw. Jeszcze przed szczytem Sojuszu w Lizbonie (19–21 XI 2010) niemieccy politycy zdecydowanie opowiadali się za powrotem do tradycyjnej interpretacji art. 5 traktatu waszyngtońskiego i koncentracji Sojuszu na funkcji obronnej, przy akceptacji prowadzenia operacji o charakterze *out of area* (Górka-Winter, Madej, s. 70–71). Przy realizacji tego rodzaju misji formalnym warunkiem miało być bezpośrednie zagrożenie dla sojuszników lub obszaru traktatowego. Równocześnie podkreślano, że konieczne jest określenie geograficznego obszaru angażowania Sojuszu oraz skali zobowiązań sojusznicznych w kontekście narodowych komponentów sił natychmiastowego i szybkiego reagowania.

Redefinicja niemieckiej polityki bezpieczeństwa po 2009 roku

Zmiana linii politycznej, przyjętej jeszcze za kadencji Gerharda Schrödera, w postaci odmowy wsparcia działań „koalicji chętnych” wobec Iraku w 2003 r., nastąpiła także w wyniku doświadczeń niemieckiego zaangażowania w misję ISAF na terytorium Afganistanu (Miszczak, 2012, s. 355 i n.). Z jednej strony politycy niemieccy głosili potrzebę rewizji formy zaangażowania się NATO w tym państwie, z drugiej zaś musieli podjąć decyzję o wzmocnieniu niemieckiego kontyngentu. Zwiększenie militarnego zaangażowania okazało się niezbędne w wyniku ofensywy Talibów, do jakiej doszło na przełomie 2009/2010 r. w północnym Afganistanie, czyli na obszarze rozlokowania oddziałów niemieckich.

Konsekwencją tej sytuacji była rewizja wdrażanej od 2009 r. reformy Bundeswehry w oparciu o przyjęte w 2011 r. *Wytyczne dla polityki obronnej*. Podstawą polityki bezpieczeństwa było komplementarne wykorzystywanie instrumentów polityczno-gospodarczych i wojskowych, w celu zapewnienia bezpieczeństwa i osiągania interesów narodowych. Niemiecka armia, pomimo zmniejszenia liczebności i struktury organizacyjnej, miała się angażować w przedsięwzięcia reagowania kryzysowego, w tym zwłaszcza określanych jako operacje cywilno-wojskowe, zarówno w ramach NATO, Unii Europejskiej, jak i pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych (tamże, s. 61–62).

Tab. 1. Poziom zaangażowania militarnego RFN w działania międzynarodowe (2012)

Działania UE	Działania NATO	Działania ONZ		Razem	
		Wojskowi	Pers. cywilny	Wojskowi	Pers. cywilny
150	6380	171	8	6701	8

Źródło: Military Balance 2013.

Celem reformy Bundeswehry było zwiększenie jej zdolności bojowych w kontekście obrony państwa oraz działań definiowanych jako reagowanie kryzysowe. Założono, iż poziom ten uda się osiągnąć poprzez zmianę systemu finansowania sił zbrojnych. Szczegółową prezentację struktury budżetu Bundeswehry w drugim roku wdrażania reformy przedstawia tab. 2.

Tab. 2. Stan wydatków RFN na obronność (2012).

Przedmiot wydatków	RFN
Liczba żołnierzy	196 000
Liczebność personelu cywilnego	95 189
Poziom wydatków na obronność (mln euro)	32 490
Koszty osobowe funkcjonowania armii (mln euro)	15 077
Koszty działalności operacyjno-szkoleniowe (mln euro)	2 586
Wydatki na infrastrukturę obronną (mln euro)	845
Wydatki na inwestycje obronne (mln euro)	6 395
Zakup sprzętu wojskowego (mln euro)	5 476
Wydatki na prace badawczo-rozwojowe (mln euro)	918

Źródło: <http://www.bmvg.de>.

Drugim warunkiem powodzenia planów reformy niemieckiej armii był sukces koncepcji budowy powiązań wojskowych z wybranymi państwami członkowskimi NATO i Unii Europejskiej. Poza współpracą o charakterze obronnym jej zakres – w opinii niemieckich polityków – powinien obejmować także kwestię wspólnej analizy i oceny zagrożeń bezpieczeństwa, co wprost można było oceniać jako koncepcję zmierzającą do ograniczenia amerykańskiej dominacji w NATO. Podkreślić należy także racjonalne stanowisko Berlina w kwestii zaangażowania Sojuszu w zwalczanie zagrożeń pozamilitarnych, w tym form zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, teleinformatycznego, ekologiczno-klimatycznego oraz przeciwdziałania przyczynom procesów migracyjnych (Górka-Winter, Madej, s. 71). W tych kwestiach postulatem było podjęcie ścisłej współpracy z Unią Europejską, co pozwoliłoby na rozszerzenie możliwego spektrum działań o przedsięwzięcia o charakterze politycznym, ekonomicznym i społecznym oraz stosowania instrumentów cywilnego reagowania kryzysowego. Stanowisko to było rozbieżne z celami polskiej polityki bezpieczeństwa, co powodowało, że druga połowa pierwszej dekady XXI wieku to okres ograniczenia polsko-niemieckiej współpracy w sferze bezpieczeństwa do przedsięwzięć już realizowanych (Jankowski, Ignaciuk, s. 134–136).

Przyczyny powrotu do polsko-niemieckiej współpracy w sferze obronnej

Powrót do kooperacji bilateralnej Polska–RFN w sferze bezpieczeństwa nastąpił w 2010 r. i był konsekwencją zmian poglądów polityków niemieckich, a zwłaszcza polskich na rolę Sojuszu Północnoatlantyckiego. Określana niekiedy jako „strategiczny zwrot” redefinicja polskiej polityki bezpieczeństwa zainaugurowana została właśnie w 2010 r. W tym okresie należy mówić raczej o podjętej w Polsce dyskusji nad koniecznością zmian w koncepcji funkcjonowania Sojuszu. Dyskusja ta doprowadziła w konsekwencji do zmiany wizji polskiej aktywności w NATO (Mickiewicz, 2014, s. 160–166; Mickiewicz, 2011, s. 29–32; Koziej, s. 66–67). Można stwierdzić, że w dyskusji nad kształtem koncepcji strategicznej Sojuszu w latach 2010–2011 stanowiska obydwu państw były w wielu miejscach zbieżne. Najważniejszym politycznym działaniem w tym okresie – i umownym początkiem powrotu do współpracy w sferze bezpieczeństwa – był wspólny list ministrów spraw zagranicznych i obrony państw Trójkąta Weimarskiego z 13 grudnia 2010 r., skierowany do Wysokiej Przedstawiciel UE do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Catherin Ashton. List, określany jako *Inicjatywa Weimarska*, zawierał kilka propozycji dotyczących Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Zmierzaly one do poszerzenia kooperacji UE–NATO, zwiększenia zdolności operacyjnych Grup Bojowych i unijnych struktur planistycznych oraz uzyskania realnych możliwości obrony obszaru Unii Europejskiej (*Inicjatywa Weimarska*, https://www.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/europejska_polityka_bezpieczenstwa_i_obrony_esdp/rozwoj_wojskowych_zdolnosci_ue/). Politycznie ważniejszym faktem była jednakże zapowiedź odnowienia współpracy państw Trójkąta Weimarskiego w tych właśnie obszarach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Równie istotny był pro-

jekt budowy Grupy Bojowej Trójkąta Weimarskiego, mającej być wzorcem dla innych ponadnarodowych Grup Bojowych UE w kontekście ich przygotowania do istniejących i przyszłych potrzeb operacyjnych.

Wzrost zaangażowania Republiki Federalnej Niemiec w kreowanie europejskiej rzeczywistości politycznej w okresie kryzysu dotyczył także kwestii bezpieczeństwa. Przyjęta w 2012 r. przez rząd Angeli Merkel koncepcja zwiększenia potencjału obronnego Unii Europejskiej koncentruje się na budowie tzw. państw ramowych – Framework Nations Concept. Idea ta została zaaprobowana 4–5 września 2014 r. na Szczycie Sojuszu Północnoatlantyckiego w Newport. Zakłada ona podjęcie ścisłej współpracy w dziedzinie obronności grup państw, skupionych wokół liderów (państwo ramowe). W tej koncepcji państwem ramowym dla regionu bałtyckiego oraz państw Beneluksu i Grupy Wyszehradzkiej jest właśnie Republika Federalna Niemiec. Wzorcem rozwoju sił zbrojnych jest natomiast, obowiązująca od 2011 r. reforma Bundeswehry (Gotkowska, 2015a; Gotkowska, 2015b, s. 24–30). Praktyczna forma działania to docelowa budowa wspólnych sił operacyjnych, którą musi poprzedzać okres przygotowawczy, zakładający przygotowanie wspólnych procedur działań operacyjnych i ich stosowanie w praktyce działania jednostek wojskowych. Jedną z form przygotowania do takiej współpracy są czasowe podporządkowania operacyjne jednostek państw uczestniczących w projekcie dowództwu sił operacyjnych drugiego państwa. Zakres kooperacji państw obejmuje także kwestię kooperacji w zakresie logistyki wojskowej i obrony przeciwlotniczej, inwestycji w systemy obrony oraz zakupu uzbrojenia (Gotkowska, 2015b, s. 28–30).

Działania te zostały zaaprobowane przez ówczesną niemiecką opozycję, o czym świadczyć może treść wystąpienia Sigmara Gabriela w Akademii Bundeswehry 12 lipca 2011 r. Lider SPD jednoznacznie opowiedział się nie tylko za wzmocnieniem Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, ale również za rozwojem współpracy w tym zakresie w ramach Trójkąta Weimarskiego. Dotychczasowa formuła Niemcy – Francja – Polska miała być poszerzona według wizji Gabriela do formatu Trójkąt plus – w omawianym okresie plus 1, czyli Słowacja (Gabriel). Jedną z politycznych konsekwencji tych zapowiedzi był wspólny list pięciu ministrów spraw zagranicznych – Trójkąta Weimarskiego oraz Hiszpanii i Włoch – do Wysokiego Przedstawiciela UE ds. polityki zagranicznej C. Ashton w sprawie wzmocnienia WPBiO z 2 września 2011 r. Natomiast w odniesieniu do tytułowej tematyki wydarzeniem tej samej rangi było podpisanie w dniu 21 czerwca 2011 r. przez władze Polski i Niemiec bilateralnego programu współpracy (<http://www.mon.gov.pl/pl/artukul/11413>).

Zakres współpracy wojskowej po 2011 roku

Pierwszym ważnym sygnałem powrotu do współpracy bilateralnej w dziedzinie bezpieczeństwa był *Program współpracy z okazji 20. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy* (Program współpracy). Nakreślał on zakres kooperacji w wybranych obszarach, zwłaszcza w ramach Unii Europejskiej (Punkt 10. Porozumienia, s. 17–18)

i współpracy bilateralnej, odnoszącej się do problematyki bezpieczeństwa, obronności i międzynarodowego systemu pomocy humanitarnej (Punkt 11. Porozumienia, s. 18–21). Szczegółowe rozwiązania obejmowały:

- wzmocnienie zdolności operacyjnych Korpusu Północny-Wschód;
- utworzenie Grupy Bojowej Trójkąta Weimarskiego i wykorzystanie jej jako „katalizatora rozwoju koncepcji wojskowych i Stałych Procedur Operacyjnych” UE;
- podjęcie współpracy pomiędzy niemieckim 2. Skrzydłem Rakietowym Naziemnej Obrony Powietrznej (Bad Sülze) i polską 3. Brygadą Obrony Powietrznej (Warszawa) oraz rozbudowę współpracy jednostek (definiowanej jako „bliźniacza” w oparciu o doświadczenia współpracy pomiędzy polską 10. Brygadą Kawalerii Pancernej i niemiecką 21. Brygadą Pancerną;
- rozszerzenie wcześniejszej współpracy morskich sił przeciwminowych o zakres wynikający z realizacji zadań z zakresu inicjatywy *pooling and sharing* UE;
- poszerzenie współpracy z zakresu logistycznego wsparcia działań oraz szkolenia załóg okrętów podwodnych;
- wspólne wypracowanie koncepcji zaangażowania się obydwu państw w działania ukierunkowane na wsparcie państw poddanych konsekwencjom katastrof naturalnych i kryzysów społeczno-gospodarczych wg zasad *Good Humanitarian Donorship*¹.

W ramach wspólnych działań w dziedzinie bezpieczeństwa na arenie europejskiej podkreślono rolę Trójkąta Weimarskiego i prowadzonych wspólnie (także z Francją) przedsięwzięć, zmierzających do rozwoju zdolności cywilno-wojskowych w odniesieniu do sfery reagowania kryzysowego UE. Dotyczyło to zwłaszcza planowania i prowadzenia misji cywilnych, operacji wojskowych oraz misji cywilno-wojskowych na poziomie strategicznym i operacyjnym oraz poprzez rozwój sił szybkiego reagowania.

Dokumentem, określającym zakres współpracy jest *Umowa Ramowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy obronnej*. Jej zakres szczegółowo zakreślono w zapisach art. 2, w którym zapisano 24 konkretne formy współpracy oraz 12 dodatkowych form, określonych w dokumencie jako „inne obszary wspólnego zainteresowania”. W grupie zasadniczych form współpracy wymienić należy kwestie dotyczące:

- planowania obronnego;
- sposobu organizacji i dowodzenia siłami zbrojnymi;
- ochrony przestrzeni powietrznej wraz z koncepcjami obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej;
- zakresu kooperacji w ramach operacji pokojowych i humanitarnych, co jest ważne zarówno w kontekście funkcjonowania Grup Bojowych UE, jak i konstytucyjnych

¹ Good Humanitarian Donorship (GHD) to międzynarodowa inicjatywa państw-donatorów pomocy humanitarnej, wynikająca z zapisów Europejskiego Konsensusu ws. Pomocy Humanitarnej. Ma na celu wypracowanie mechanizmów wdrażania 23 zasad profesjonalnego świadczenia pomocy humanitarnej. Zapis ten wynika także z faktu, iż w lipcu 2011 r. Polska i RFN wspólnie objęły roczne przewodnictwo w GHD. Priorytetem Polski i Niemiec było promowanie większego zaangażowania się państw-donatorów w reagowaniu na wystąpienie katastrof i przeciwdziałaniu ich występowaniu.

(przy uwzględnieniu rozwiązań wynikających z decyzji Trybunału Konstytucyjnego) ograniczeń dotyczących użycia sił zbrojnych RFN poza granicami obszaru traktatowego;

- perspektywicznej kooperacji przemysłów zbrojeniowych;
- praktycznej standaryzacji procedur oraz stosowanych rozwiązań w takich sferach, jak logistyka, prawo i ekonomia wojskowa, geodezja, kartografia, geografia, hydrografia i meteorologia w kontekście wojskowym oraz procedur badania jakości;
- procedur szkolenia i doskonalenia służbowego (zawodowego) żołnierzy zawodowych (Umowa, s. 2–3).

Z politycznego punktu widzenia, ważne są także zapisy poszczególnych paragrafów punktu 25. Umowy, zwłaszcza regulujące formuły spotkań na szczeblu ministerialnym (ewentualny udział ministrów właściwych do spraw gospodarczych), formuły spotkań eksperckich, konsultacji polityczno-wojskowych oraz formuły wspólnych działań, prowadzonych w ramach organizacji ponadnarodowych (tamże, s. 3).

Jak wynika z tych zapisów, celem polsko-niemieckiej kooperacji było nie tylko poszerzenie bilateralnej współpracy w sferze bezpieczeństwa, ale także rozwijanie cywilno-wojskowych zdolności zarządzania kryzysowego UE oraz włączenia do działań w ramach WPBiO państw objętych programem Partnerstwa Wschodniego. Osobnym, ale ważnym obszarem tej współpracy miało być także zwiększenie możliwości operacyjnych Weimarskiej Grupy Bojowej oraz intensyfikacja procesów modernizacji sił zbrojnych. Ponownie podjęto także ścisłą współpracę pomiędzy siłami operacyjnymi obydwu państw, zwłaszcza pomiędzy 2. Skrzydłem Rakietowym Nziemnej Obrony Powietrznej i 3. Brygadą Obrony Powietrznej oraz morskimi siłami przeciwminowymi. Podkreślić należy wagę kooperacji odnoszącej się do systemów naziemnej, raketowej obrony przeciwlotniczej. Jest to bowiem najważniejszy element polskiego programu poprawy zdolności obronnych. Jednocześnie budowa w Polsce takiego systemu pozwala na potencjalną jego konsolidację z systemem obrony raketowej RFN. Jest to istotne ze względu na fakt, że niemiecki system znajdował się w fazie przebudowy, zakładającej także zmniejszenie liczby wyrzutni rakiet Patriot o połowę. Natomiast w przyszłości system ten miałby stać się elementem unijnego systemu obrony powietrznej z dowództwem zlokalizowanym w bazie w Rammstein na terytorium RFN (<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Podwojna-sila-Polska-i-Niemcy-zaciesniają-wspolprace-wojskowa,wid,17856048,wiadomosc.html?icaid=11651e>).

Drugim obszarem objętym programową współpracą bilateralną jest kooperacja sił morskich obydwu państw. Została ona skoncentrowana na działaniach przeciwminowych, prowadzonych wspólnie lub w ramach operacji stabilizacyjnych. Formalne jej ramy określono 27 maja 2013 r. W porcie Warnemünde, na pokładzie polskiego okrętu ORP „Toruń” ministrowie obrony narodowej Tomasz Siemoniak i Thomas de Maizière podpisali List Intencyjny o rozszerzeniu współpracy sił morskich obu państw. Zawarte w Liście zapisy pozwalają na rozszerzenie współpracy w zakresie prowadzenia operacji morskich, ukierunkowanych na niwelowanie zagrożeń bezpieczeństwa na morzu, w tym działań patrolowych oraz poszukiwania min, koordynację procesów szkolenia załóg okrętów. Za zasadne uznano skoncentrowanie się na procesach szkolenia przygo-

towującego do działań w ramach morskich operacji międzynarodowych, w tym zwalczania piractwa i nielegalnej imigracji. W obszarze działań operacyjnych współpraca ta została ograniczona do potencjalnych form operacji podejmowanych na akwenu Morza Bałtyckiego oraz zakładające efektywniejsze wykorzystanie potencjału flot. Koncentruje się więc na kwestiach doskonalenia systemów i opracowania koncepcji dowodzenia okrętami podwodnymi, w tym także kwestii tzw. „łączenia ich zdolności wojskowych” w trakcie prowadzonych przedsięwzięć. List Intencyjny zawiera również zapisy przewidujące wspólne ćwiczenia morskie, wymianę personelu dowódczego i sztabowego oraz organizację połączonych szkoleń specjalistycznych i dowódczo-sztabowych (Aktualności 8 Flotyli Okrętów).

Praktyczne formy polsko-niemieckiej współpracy wojskowej

Szczególne znaczenie należy przypisać rozwiązaniu, które zainaugurowano w marcu 2015 r. W trakcie spotkania Inspektorów Wojsk Lądowych Bundeswehry oraz Wojska Polskiego, gen. Bruno Kasdorfa i gen. Janusza Bronowicza, w siedzibie Dowództwa w Strausbergu uzgodniono harmonogram tworzenia polsko-niemieckiej brygady. Szczegółowe rozwiązania zostały zaaprobowane w trakcie lipcowego spotkania we Wrocławiu. Przewidziano, że tę formułę współpracy realizować będą 34. Brygada Kawalerii Pancernej z Żagania i 41. Brygada Grenadierów Pancernych z Tollense-Kaserne w Neubrandenburgu. Obydwie jednostki wydzielią po batalionie, które czasowo zmienią swoje podporządkowanie. Polski batalion wyposażony w czołgi Leopard 2A5 zostanie podporządkowany dowództwu 41. Brygady Grenadierów Pancernych, a niemiecki batalion zmechanizowany, wyposażony w bojowe wozy piechoty Marder, podlegać będzie dowództwu 34. Brygady Kawalerii Pancernej. Podporządkowanie to polegać będzie głównie na uczestnictwie tych jednostek w procesie szkolenia obydwu brygad. Natomiast docelowo mają być one załącznikiem wspólnej brygady, wykorzystywanej w ramach sił natychmiastowego reagowania NATO oraz ewentualnie odgrywać rolę tzw. Szpicy NATO (Aktualności DGRSZ).

W odniesieniu do sił morskich ich praktyczne formy współpracy wynikają z zapisów wspomnianego wcześniej Listu Intencyjnego ministrów obrony. Współpraca Marynarek Wojennych RP i RFN sterowana jest przez Grupę Roboczą, która koordynuje poszczególne przedsięwzięcia, obejmujące przede wszystkim wspólne ćwiczenia morskie, wizyty okrętów oraz współpracę sztabową. W skali roku jest to kilkanaście przedsięwzięć, zwłaszcza ćwiczeń sił morskich lub świadczenia wzajemnych usług, jak na przykład transport przez polskie okręty transportowo-minowe niemieckiego sprzętu wojskowego na ćwiczenia do Estonii (<http://www.mon.gov.pl/pl/arttykul/14345>).

Perspektywy współpracy polsko-niemieckiej

Zakres współpracy bilateralnej w sferze bezpieczeństwa określają zarówno podpisane porozumienia, jak i uwarunkowania polityczne. Te ostatnie to przede wszystkim sytuacja na wschodzie Ukrainy, wojna z Państwem Islamskim (ISIS) oraz zagrożenie akta-

mi terrorystycznymi. Przedstawione uwarunkowania polityczne wskazują, że niemiecka koncepcja współpracy wojskowej zdecydowanie będzie się koncentrować na korelacji programów zbrojeniowych oraz zacieśnieniu współpracy sił operacyjnych. Będą one miały jednak charakter wyłącznie obronny, zakładający także nieantagonizowanie Rosji. Wydaje się, że w kwestii działań antykryzysowych (reagowania kryzysowego UE) aktywność zostanie przeniesiona na forum Trójkąta Weimarskiego. Świadczą o tym zarówno dotychczasowe ustalenia polityczne, zwłaszcza konkluzje szczytów Trójkąta, jak i treść wspomnianego listu ministrów państw Trójkąta Weimarskiego do Wysokiego Przedstawiciela UE.

Z polskiego punktu widzenia (zwłaszcza w politycznym jego kontekście) najważniejszym wydarzeniem był szczyt Trójkąta Weimarskiego na szczelu ministrów spraw zagranicznych. Otrzymał się on 3 kwietnia 2015 r. we Wrocławiu. Zdominowała go kwestia kształtu Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE w kontekście nowych wyzwań na wschodzie i południu Europy. Równie ważnym tematem był zakres działań prowadzonych w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, w nawiązaniu do trudnej sytuacji na Ukrainie oraz w krajach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Natomiast najważniejszymi konkluzjami było stwierdzenie w oficjalnym komunikacie, że państwa Trójkąta chcą uzyskać „znaczący wpływ” na kształt WPBiO UE. Stwierdzenie to należy oceniać jako wzmocnienie głosu ministrów obrony. Doskonale scharakteryzowała to minister obrony RFN Ursula von der Leyen, która podkreśliła iż Trójkąt Weimarski *chce mieć znaczący wkład w opracowanie nowego kształtu tej strategii*. Równie istotne było stwierdzenie, że polityka ta powinna [...] *stanowić sedno polityki zagranicznej Unii Europejskiej* (<http://www.psz.pl/95-unia-europejska/trojkat-weimarski-trzeba-wzmocnic-europejska-polityke-bezpieczenstwa-i-obrony>). W zasygnalizowanym powyżej liście, skierowanym do Wysokiego Przedstawiciela UE do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Federiki Mogherini, znalazło się stwierdzenie, że w ramach WPBiO „Warunki bezpieczeństwa w Europie muszą być przedmiotem kolejnych dyskusji”. Jak podkreślił minister spraw zagranicznych RFN Frank-Walter Steinmeier, „zawarte w liście propozycje znajdą posłuchanie” (<http://www.psz.pl/95-unia-europejska/trojkat-weimarski-trzeba-wzmocnic-europejska-polityke-bezpieczenstwa-i-obrony>). Ważne jest także podjęcie przez ministrów tematu Ukrainy, a zwłaszcza formy finansowej i administracyjnej (odbudowa administracji lokalnej) pomocy dla tego państwa.

Ten kierunek polityki wzmacnia dodatkowo walka z terroryzmem, podjęta przez państwa europejskie po zamachach paryskich. Za niemożliwą uznać natomiast należy zarówno głęboką integrację polskich i niemieckich sił zbrojnych, co przewidywały pierwotne niemieckie założenia, jak i ewentualne poszerzenie współpracy o państwa Beneluksu. Raczej przyjmie ona postać wzmocnionej współpracy polegającej na wdrażaniu wspólnych procedur dowodzenia i prowadzeniu wspólnych ćwiczeń o charakterze wyłącznie obronnym. Działania te nie powinny prowadzić do antagonizowania Rosji jako sąsiada i potencjalnego sojusznika w walce z ISIS.

Zasadnicze rozbieżności dotyczą natomiast zakresu zaangażowania się NATO w budowę tzw. Szpicy i skali obecności sił Sojuszu w Polsce. W tym kontekście dość często podnoszony jest postulat ustanowienia stałych baz NATO na terytorium Rzeczy-

pospolitej Polskiej. Drugi obszar potencjalnych rozbieżności odnosi się do kwestii wykorzystania Weimarskiej Grupy Bojowej w kontekście działań w państwie (obszarze), w którym poszczególne państwa Trójkąta nie byłyby zainteresowane podkreśleniem swojej obecności lub zaangażowania militarnego.

Bibliografia

- Kędzierski M. (2015), *Trójkąt Weimarski: Trzeba wzmocnić europejską politykę bezpieczeństwa i obrony*, Portal Spraw Zagranicznych 04 kwiecień 2015. Pobrano 15 września 2015, z: <http://www.psz.pl/95-unia-europejska/trojkat-weimarski-trzeba-wzmocnic-europejska-polityke-bezpieczenstwa-i-obrony>. Aktualności 8 Flotyli Okrętów. Pobrano 10 września 2015, z: <http://www.8fow.mw.mil.pl/index.php?host=8fow&akcja=news&filter=&id=1009&limes=23>
- Aktualności DGRSZ. Pobrano 15 września 2015, z: <http://dgrsz.mon.gov.pl/aktualnosci/arttykul/najnowsze/2015-11-25-niemiecka-rewizyta-w-koszarach-34bkpanc/>
- Gabriel, S. (2011). *Sicherheitspolitik für das 21. Jahrhundert*, Pobrano 18 września 2015, z: <http://www.sigmar-gabriel.de>.
- Gotkowska, J. (2015 a). *Armia europejska w wydaniu niemieckim*, Analizy Ośrodka Studiów Wschodnich. Pobrano 18 września 2015, z: <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-03-25/armia-europejska-w-wydaniu-niemieckim>.
- Gotkowska, J. (2015 b). *Słabe ogniwo? Niemcy w zachodnim systemie bezpieczeństwa. Punkt widzenia*, nr 74, Warszawa: Ośrodek Studiów Wschodnich.
- Górka-Winter, B., Madej, M. (red.) (2010). *Państwa członkowskie NATO wobec nowej koncepcji strategicznej Sojuszu. Przegląd stanowisk*, Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych.
- Inicjatywa Weimarska* (2010). Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Pobrano 10 września 2015, z: https://www.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/europejska_polityka_bezpieczenstwa_i_obrony_esdp/rozwoj_wojskowych_zdolnosci_ue/
- Kędzierski, M. (2015), *Trójkąt Weimarski: Trzeba wzmocnić europejską politykę bezpieczeństwa i obrony*, Portal Spraw Zagranicznych 04 kwiecień 2015. Pobrano 15 września 2015, z: <http://www.psz.pl/95-unia-europejska/trojkat-weimarski-trzeba-wzmocnic-europejska-polityke-bezpieczenstwa-i-obrony>.
- Koszel, B. (2012). *Mocarstwowe aspiracje Niemiec w Europie XXI wieku. Realia i perspektywy (Raport z badań)*. Zeszyty Instytutu Zachodniego nr 6, Poznań: Instytut Zachodni.
- Koziej, S. (2013). *NATO i UE. Dwa euroatlantyckie filary bezpieczeństwa Polski*, (w.): J. M. Fiszer, P. Olszewski (red.), *System euroatlantycki w wielobiegunowym ładzie międzynarodowym*, Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- Mickiewicz, P. (2011). *Rozkład, obumieranie czy trwanie? Przyszłość NATO a zapisy nowej koncepcji strategicznej* [w:] M. Pietraś, J. Olchowski (red.), *NATO w postzimnowojennym środowisku (nie)bezpieczeństwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Mickiewicz, P. (2014). *Uwarunkowania polskiej polityki bezpieczeństwa a rozbieżności transatlantyckie drugiej dekady XXI w.*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” vol. 11, nr 4. Kraków: Oficyna Wydawnicza Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.
- Ministrowie Obrony Polski i Niemiec podpisali umowę o współpracy*. Pobrano 21 września 2015, z: <http://www.mon.gov.pl/pl/arttykul/11413>.
- Miszczak, K. (2012). *Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony koalicji rządowej SPD-Sojusz 90/Zieloni w okresie 1998–2005*, Warszawa: Dom Wydawniczy ELIPSA.
- Miszczak, K. (2014). *Nowa polityka bezpieczeństwa i obrony Niemiec*, „Sprawy Międzynarodowe” nr 2, Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych.

Podwójna siła. Polska i Niemcy zacieśniają współpracę wojskową. Wiadomości WP.PL akt. 18.09.2015. Pobrano 29 września 2015, z: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Podwojna-sila-Polska-i-Niemcy-zacieniaja-wspolprace-wojskowa,wid,17856048,wiadomosc.html?ticaid=11651e>.

Polsko-niemiecka współpraca sił morskich. Pobrano 21 września 2015, z: <http://www.mon.gov.pl/pl/artykul/14345>.

Program współpracy z okazji 20. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczypospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy (2011). Pobrano 10 września 2015, z: <http://berlin.msz.gov.pl/resource/1ac1ed8d-e9f6-48ad-8b96-396cf96def8c>.

Umowa Ramowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy obronnej z 21.06.2011 roku. Pobrano 29 września 2015, z: <http://www.traktaty.msz.gov.pl>.

DEVELOPMENT OF POLISH-GERMAN MILITARY COOPERATION IN THE SECOND DECADE OF THE 21ST CENTURY

Summary: After 2011, Polish-German military cooperation has gained a new momentum. It is carried out on both bilateral and multilateral basis within NATO, EU and the Weimar Triangle framework. The scope of the cooperation covers principally the sphere of defense, but excludes the creation of security processes on a global scale. The question of the activities of the North Atlantic Alliance and the European Union in the field of providing safety and security is also present in the cooperation. This applies especially to the functioning of NATO as a defense alliance and the EU as an institution responsible for emergency response management. Strictly military sphere of cooperation, however, consists mainly in the exchange of information related to the functioning of the Polish Armed Forces and the Bundeswehr, as well as in the exchange of experience related to the organization of the national defense system.

Keywords: military cooperation, Poland, Germany, the Polish Armed Forces, the Bundeswehr, the North Atlantic Alliance, NATO, European Union, EU